

IFLA-UNESCO Manifest over de openbare bibliotheek 2022

Vrijheid, welvaart en de ontplooiing van de samenleving en individuen zijn fundamentele menselijke waarden. Deze kunnen alleen worden gerealiseerd door goed geïnformeerde burgers, die in staat zijn hun democratische rechten uit te oefenen en een actieve rol te spelen in de samenleving. Of mensen constructief kunnen deelnemen aan het maatschappelijke leven en kunnen bijdragen aan het vormgeven van democratieën is afhankelijk van de vrije en onbeperkte toegang die ze hebben tot onderwijs, informatie, wetenschap en cultuur.

De openbare bibliotheek, de plaatselijke toegangspoort tot kennis, is een basisvoorwaarde om een leven lang te kunnen leren, onafhankelijke besluiten te kunnen vormen en individuen en maatschappelijke groeperingen zich cultureel te kunnen laten ontwikkelen. Zij staat aan de basis van een gezonde informatiemaatschappij door allerlei soorten kennis, waaronder wetenschappelijke en lokale kennis, toegankelijk te maken en ervoor te zorgen dat deze kennis kan worden gecreëerd en gedeeld zonder commerciële, technologische of juridische belemmeringen.

In elk land, maar in het bijzonder in ontwikkelingslanden, zorgen bibliotheken ervoor dat zoveel mogelijk mensen gebruik kunnen maken van het recht op onderwijs en deelname aan kennismaatschappijen en het culturele leven van de gemeenschap.

Met dit manifest verklaart de Unesco dat zij de openbare bibliotheek beschouwt als een stuwende kracht op de weg naar onderwijs, cultuur, inclusie en informatie. De Unesco ziet openbare bibliotheken als een essentiële factor voor duurzame ontwikkeling, de individuele verwezenlijking van vrede en het geestelijk welzijn van alle mensen.

De Unesco beveelt daarom landelijke en lokale overheden met klem aan de ontwikkeling van het openbare bibliotheekwerk te ondersteunen en zich er actief voor in te zetten.

De openbare bibliotheek

De openbare bibliotheek is het lokale centrum voor informatie, dat ervoor zorgt dat allerlei vormen van kennis en informatie direct beschikbaar zijn voor haar gebruikers. Zij is een essentieel onderdeel van kennismaatschappijen en omarmt voortdurend nieuwe communicatievormen om aan haar opdracht te voldoen: zorgen dat iedereen overal toegang heeft tot informatie en daar betekenisvol gebruik van kan maken. Zij zorgt voor een openbare, toegankelijke ruimte voor de productie van kennis, het delen en uitwisselen van informatie en cultuur, en het bevorderen van maatschappelijke betrokkenheid.

Bibliotheken zijn scheppers van hechte gemeenschappen en bereiken proactief nieuwe doelgroepen bereiken die effectief luisteren. Dit draagt bij aan voor de ontwikkeling van nieuwe diensten waar lokale gemeenschappen om vragen en verbetert zo de kwaliteit van het gemeenschapsleven. Gebruikers hebben vertrouwen in hun bibliotheek en op haar beurt is het de ambitie van openbare bibliotheken om hun gebruikers proactief te informeren en betrokken te houden.

De diensten die de openbare bibliotheek aanbiedt, zijn voor iedereen in gelijke mate toegankelijk, ongeacht leeftijd, etniciteit, geslacht, godsdienst, nationaliteit, taal, sociale status of andere kenmerken. Voor gebruikers die om wat voor reden dan ook geen gebruik kunnen maken van reguliere diensten en materialen, worden speciale diensten en materialen beschikbaar gesteld. Bijvoorbeeld aan mensen uit taalminderheden, mensen met een beperking, mensen met weinig digitale of computervaardigheden, mensen met een beperkte lees- of schrijfvaardigheden of mensen die in ziekenhuizen of penitentiaire inrichtingen verblijven.

Alle leeftijdscategorieën dienen materiaal te kunnen vinden dat aan hun behoeften voldoet. Bij het aanbieden van collecties en diensten dienen alle geschikte media te zijn vertegenwoordigd, en dient gebruik te worden gemaakt van zowel moderne technologische als traditionele hulpmiddelen. Hierbij zijn goede kwaliteit, afstemming op de lokale situatie en behoeften en een goede afspiegeling van de verscheidenheid in talen en culturen van de gebruikersgemeenschap van wezenlijk belang. De collectie dient een afspiegeling te zijn van actuele trends en van de ontwikkelingen die zich voordoen in de samenleving, maar ook van wat mensen ooit hebben bedacht en tot stand gebracht.

Collecties en diensten mogen niet onderworpen zijn aan enige vorm van ideologische, politieke of godsdienstige censuur of onder druk staan van commerciële belangen.

De missie van de openbare bibliotheek

De missie van de openbare bibliotheek in relatie tot informatie, alfabetisering, onderwijs, inclusie, maatschappelijke participatie en cultuur bestaat uit de volgende onderdelen. Deze onderdelen staan centraal in de dienstverlening aan het publiek en dragen bij aan de Sustainable Development Goals en de verwezenlijking van rechtvaardigere, humanere en duurzamere samenlevingen.

- zorgen voor een breed aanbod van informatie en ideeën zonder censuur en het ondersteunen van formeel en informeel onderwijs op elk niveau, waaronder het leven lange leren, waardoor mensen in elke levensfase vrijwillig en op eigen initiatief kennis kunnen vergaren;
- het scheppen van mogelijkheden voor persoonlijke, creatieve ontwikkeling en het stimuleren van de verbeelding, creativiteit, nieuwsgierigheid en empathie;
- het aanleren en versterken van de leesgewoonte bij kinderen van jongs af aan;
- het initiëren en ondersteunen van en het deelnemen aan alfabetiseringsactiviteiten en -programma's om zo de lees- en schrijfvaardigheden te bevorderen. Daarbij: het stimuleren van de ontwikkeling van digitale vaardigheden, waaronder media- en informatievaardigheden, voor mensen van alle leeftijden. Dit ter bevordering van een goed geïnformeerde, democratische samenleving;
- het verlenen van diensten aan hun gemeenschappen, zowel persoonlijk als op afstand, met behulp van digitale technologieën, zodat zij waar dan ook toegang hebben tot informatie, collecties en programma's;
- het toegankelijk maken van informatie uit de gemeenschap voor alle leden van die gemeenschap en het faciliteren van activiteiten van de gemeenschap, ter bekrachtiging van de rol van de bibliotheek in de kern van de sociale structuur;
- het bieden van toegang tot wetenschappelijke kennis, zoals onderzoeksresultaten en

gezondheidsinformatie die van invloed kan zijn op het leven van haar gebruikers, alsmede het faciliteren van deelname aan wetenschappelijke vooruitgang;

- het verlenen van diensten die zijn toegesneden op de behoeften van lokale bedrijven, instellingen en belangengroepen;
- het behoud van en toegang tot lokale gegevens, kennis en erfgoed (waaronder die uit mondelinge overlevering) en die van inheemse bevolkingsgroepen. Dit om een omgeving te creëren waarin de lokale gemeenschap een actieve rol kan spelen bij het identificeren van materiaal dat dient te worden vastgelegd, behouden en gedeeld, in overeenstemming met de wensen van die gemeenschap;
- het bevorderen van de interculturele dialoog en het aanmoedigen van culturele verscheidenheid;
- het bevorderen van het behoud van en de betekenisvolle toegang tot culturele uitingen en cultureel erfgoed. Het bevorderen van de waardering van de kunsten en de openbare toegang tot wetenschappelijke kennis, onderzoek en innovaties, zowel in de traditionele media als in gedigitaliseerd of digitaal materiaal.

Financiering, wetgeving en netwerken

Toegang tot het gebouw en de diensten van de openbare bibliotheek is in principe gratis. De openbare bibliotheek valt onder de verantwoordelijkheid van lokale en nationale overheden. Deze verantwoordelijkheid dient gebaseerd te zijn op specifieke, bijgewerkte wetgeving die is afgestemd op internationale verdragen en akkoorden. De openbare bibliotheek dient door nationale en lokale overheden te worden bekostigd. Zij dient een wezenlijk bestanddeel te zijn van elke langetermijnstrategie op het gebied van cultuur, informatievoorziening, alfabetisering en onderwijs.

In het digitale tijdperk dient wetgeving inzake auteursrecht en intellectueel eigendom openbare bibliotheken dezelfde mogelijkheden te bieden om digitale inhoud tegen redelijke voorwaarden aan te schaffen en toegankelijk te maken, net zoals dat het geval is met fysieke informatiebronnen.

Om samenhang en samenwerking op landelijk niveau te waarborgen, dient zowel in wetgeving als in strategische planning ook de omschrijving en bevordering van een landelijk bibliotheeknetwerk te worden vastgelegd. Dit dient te zijn gebaseerd op overeengekomen dienstverleningsnormen.

Het netwerk van openbare bibliotheken dient ontwikkeld te worden in relatie tot andere landelijke en regionale bibliotheekinstellingen, alsmede in relatie tot wetenschappelijke bibliotheken en speciale bibliotheken, schoolbibliotheken en bibliotheken aan instellingen voor hoger beroeps- en academisch onderwijs.

Organisatie en management

Er dient een duidelijk beleid te worden geformuleerd, waarin doelen, prioriteiten en diensten worden vastgelegd in relatie tot de behoeften van de lokale gemeenschap. Het belang van lokale kennis en participatie van de gemeenschap is waardevol voor dit proces. Lokale gemeenschappen dienen te worden betrokken bij deze besluitvorming.

De openbare bibliotheek dient op effectieve wijze te worden georganiseerd en zij dient professionele normen te hanteren voor haar dienstverlening.

De diensten van de openbare bibliotheek dienen fysiek of digitaal toegankelijk te zijn voor alle leden van de lokale gemeenschap. Dit vereist goed uitgeruste bibliotheekgebouwen die op een gunstige plaats zijn gesitueerd, met goede lees- en studiefaciliteiten, en geschikte technologische hulpmiddelen. De openingstijden dienen te zijn afgestemd op de wensen van de gebruikers. Tot de diensten die de bibliotheek aanbiedt, horen evenzeer speciale activiteiten voor mensen die niet in staat zijn zelf de bibliotheek te bezoeken.

De dienstverlening dient te worden aangepast aan de uiteenlopende behoeften van de bevolking in plattelands- en in stedelijke gebieden, evenals aan die van gemarginaliseerde groepen, gebruikers met bijzondere behoeften, meertalige gebruikers en inheemse bevolkingsgroepen binnen de gemeenschap.

De bibliothecaris is een actief bemiddelaar tussen de gebruikers en de zowel digitale als traditionele informatiebronnen. Om een adequate dienstverlening te garanderen en een antwoord te kunnen bieden op huidige en toekomstige uitdagingen zijn naast voldoende personele en materiële middelen ook een beroepsopleiding en permanente bijscholing onontbeerlijk. Er dient overleg plaats te vinden tussen leidinggevend en bibliotheekprofessionals over de kwantitatieve en kwalitatieve definitie van voldoende middelen.

Er dienen stimulerings- en instructieprogramma's te worden aangeboden om gebruikers te helpen optimaal

gebruik te maken van alle beschikbare informatie.

Er dient doorlopend onderzoek te worden gedaan naar de impact van bibliotheken en gegevens te worden verzameld om beleidsmakers het maatschappelijk nut van bibliotheken te tonen. Deze statistische gegevens dienen op lange termijn te worden verzameld, aangezien de voordelen van bibliotheken in de samenleving vaak pas bij volgende generaties zichtbaar worden.

Samenwerkingsverbanden

Het aangaan van samenwerkingsverbanden is voor bibliotheken essentieel om een breder, diverser publiek te kunnen bereiken. De openbare bibliotheek dient de samenwerking aan te gaan met relevante partners, bijvoorbeeld met gebruikersgroepen, scholen, niet-gouvernementele organisaties, verenigingen van bibliotheken, bedrijven en andere professionals op lokaal, regionaal, landelijk alsmede op internationaal vlak.

Uitvoering van het manifest

Beleidsmakers op landelijk en plaatselijk niveau, alsmede de bibliotheekgemeenschap in brede zin, waar ook ter wereld, worden hierbij dringend verzocht de uitgangspunten die in dit manifest zijn verwoord ten uitvoer te brengen.

18 juli 2022